

บทที่ 4

ประเพณีการจัดงานเลี้ยงสมรสของมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

4.1 ประเพณีการจัดงานเลี้ยงสมรสของมุสลิมในอำเภอปะนาเระจังหวัดปัตตานี

การสมรส เป็นการประจักษ์ถึงการยอมรับผู้คนในสังคมว่า คู่บ่าวสาวเป็นสามีภรรยาที่ถูกต้องในมุมมองของสังคม เพราะสังคมมีกฎเกณฑ์ มีประเพณี มีบรรทัดฐานของสังคมในแต่ละสังคม ดังนั้น การสมรส เป็นส่วนหนึ่งของประเพณี จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของผู้คนในสังคม ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (1999:30) ได้กล่าวว่า

“สัตว์มีการผสมพันธุ์ แต่มนุษย์มีการสมรส การผสมพันธุ์เป็นสภาพทางชีววิทยา แต่การสมรสเป็นเรื่องของสังคม เพราะการสมรสแสดงถึงประเพณีการให้อำนาจในสังคมและข้อผูกพันต่อชุมชน”

จากความข้างต้น เห็นได้ว่า การสมรสนับว่าสิ่งสำคัญต่อคู่สมรสและผู้คนในสังคม เพราะการสมรสคือการปฏิบัติตามประเพณีของแต่ละสังคม ดังนั้น วิธีการสมรสในแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันเพราะความแตกต่างทางสังคม สังคมจะกำหนดประเพณีของตน จึงทำให้ประเพณีการสมรสมีความแตกต่างและสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นลูกรุ่นหลานและถ่ายทอดจนกระทั่งสังคมปัจจุบัน

แท้จริงความแตกต่างของประเพณีสมรส สืบเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อประเพณี อาทิเช่น สภาพอากาศ พื้นที่ กาลเวลา การเมืองการปกครอง ศาสนา เป็นต้น ทำให้ประเพณีสมรสมีการผสมผสานจากอิทธิพลและปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามามีบทบาทในประเพณีการสมรส

เช่นเดียวกันกับประเพณีการจัดงานเลี้ยงสมรสของมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี มีประเพณีการจัดงานเลี้ยงสมรสของมุสลิมที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะในเรื่องวิธีการและรูปแบบการจัดงานเลี้ยงสมรส ดังที่ผู้วิจัยกล่าวในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1.1 การเตรียมของในคินงาน

การเตรียมของในคินงาน คือ การจัดเตรียมความพร้อมด้านสัมภาระสิ่งของต่างๆ อาหารการกิน เครื่องดื่ม สถานที่จัดงาน เป็นต้น เพื่อใช้ประกอบในวันงานเลี้ยงสมรสที่จะเกิดขึ้น การเตรียมของในคินงานนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีการจัดงานเลี้ยงสมรสของมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี มุสลิมในอำเภอปะนาเระ จะให้ความสำคัญกับการเตรียมของในคินงานไม่น้อย นาย ท (สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2561) ได้กล่าวสรุปถึงการเตรียมของในคินงานว่า เมื่อถึงคิณก่อนวันงานเลี้ยงสมรสหนึ่งคิณ ครอบครัวผู้จัดงาน ญาติพี่น้อง ตลอดจนเพื่อนบ้านหรือผู้คนภายในชุมชนเดียวกันจะมารวมตัว แล้วช่วยกันจัดเตรียมอาหาร สิ่งของหรือความพร้อมอื่นๆที่จะใช้ประกอบในวันงานเลี้ยง ซึ่ง

นับว่าเป็นการที่ดี สามารถแบ่งเบาภาระเจ้าของงาน การเตรียมของก่อนงานเลี้ยงสมรสมีระยะเวลายาวนานกว่าการเตรียมของก่อนงานเลี้ยงสมรสในอดีต เนื่องจากในอดีตมีระยะเวลาการเตรียมของวันงานนานกว่าปัจจุบันแต่ปัจจุบันมีความสะดวกสบายมากขึ้น กล่าวคือ การจัดเตรียมของก่อนวันงานสามารถจัดเตรียมด้วยการเช่า จ้าง ซื้สิ่งของที่ผลิตไว้เฉพาะงานเลี้ยง เช่น เต็นท์ โต๊ะเก้าอี้ อุปกรณ์เครื่องใช้ เป็นต้น แต่ในอดีตนั้น สถานที่จัดงานเลี้ยง อุปกรณ์เครื่องใช้ ตลอดจนสิ่งของต่างๆต้องผลิตใช้เอง ต้องใช้ระยะเวลาและผู้คนมากมาย ดังนั้น การเตรียมของก่อนวันงานในอดีตจึงมีระยะเวลายาวนานกว่าปัจจุบัน

การจัดเตรียมของในคืนงาน สามารถแบ่งตามประเภทการงานที่ปฏิบัติได้ออกเป็น 3 ด้าน คือ การจัดเตรียมความพร้อมด้านการเตรียมของในคืนงาน อาหารการกิน การจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่จัดงาน การจัดเตรียมความพร้อมด้านการตกแต่งภายในบ้านเรือนหรือสิ่งของต่างๆภายในบ้านเรือน อาทิเช่น การทำความสะอาดบ้าน ตกแต่งภายในบ้านเรือน เป็นต้น

3.1.1.1 การจัดเตรียมความพร้อมด้านอาหารการกิน

การจัดเตรียมความพร้อมด้านอาหารการกินของมุสลิมในอำเภอปะนาเระ ส่วนใหญ่เป็นภาระหน้าที่ของบรรดาฝ่ายหญิงที่มาคอยช่วยเหลือเจ้าของบ้านในการจัดเตรียมอาหารการกินในวันงานเลี้ยง นาย ม (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2561) กล่าวโดยสรุปว่า การจัดเตรียมความพร้อมด้านอาหารการกินนั้น จะมีแผนหรือฝ่ายรับผิดชอบในการจัดเตรียมความพร้อมทางด้านอาหารการกินย่อยๆอีก อาทิเช่น ฝ่ายทำและปรุงกับข้าว ฝ่ายจัดเตรียมวัตถุดิบ ฝ่ายทำของหวาน เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ที่จะมาช่วยเหลือเจ้าบ้านมีสิทธิเลือกว่าเต็มใจที่จะอยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นาย ค (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2561) กล่าวโดยสรุปว่า ในบรรดาผู้หญิงที่มาช่วยเหลือนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้คนในครอบครัวของเจ้าบ้าน ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบันประเพณีการช่วยเหลือในการจัดเตรียมความพร้อมด้านอาหารการกินในคืนก่อนงานเลี้ยงสมรสจะค่อยๆจางหายไป เนื่องจากว่า เจ้าบ้านบางคนได้จ้างพ่อครัวหรือแม่ครัวเฉพาะมาทำกับข้าว ทำให้ผู้ที่มีวัตถุประสงค์ที่จะมาช่วยในคืนก่อนงานเลี้ยง มีน้อย เพราะเจ้าบ้านไม่มีความจำเป็นต้องใช้ผู้คนมาช่วยเหลือในปริมาณที่มาก

3.1.1.2 การจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่จัดงาน

การจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่จัดงานเป็นหน้าที่ของฝ่ายชาย นาย ณ (สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2561) กล่าวถึงการจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่จัดงานเลี้ยง โดยกล่าวถึงความแตกต่างของการจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่จัดงานเลี้ยงระหว่างปัจจุบันกับในอดีต ในอดีตนั้นการจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่จัดงานเลี้ยงมีมาหลายวันก่อนงานเลี้ยงหรืออาจเป็นสัปดาห์ เพราะการจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่จัดงานเลี้ยงต้องใช้เวลาและผู้คนมาช่วยเหลือโดยผู้คนจะเริ่มจากการตรวจสภาพบ้านของเจ้าของงานเสียก่อน หากตัวบ้านของเจ้าของงานมีปัญหาชำรุดหรือไม่พร้อมใช้งานสำหรับงานเลี้ยง ผู้คนจะช่วยกันซ่อมแซมบ้าน ต่อเติม เป็นต้น เพื่อบ้านพร้อมใช้งานในวัน

เลี้ยงสมรส สำหรับปัจจุบันด้วยความสะดวกสบาย เจ้าบ้านส่วนใหญ่จึงใช้โอกาสของความสะดวกสบาย มาแทนที่ประเพณีดังกล่าว จึงทำให้ประเพณีดังกล่าวค่อยๆสูญหายจนกระทั่งปัจจุบันถือว่ายังมีร่องรอย ของประเพณีดังกล่าวอยู่น้อยมาก

3.1.1.3 การจัดเตรียมความพร้อมด้านการตกแต่งภายในบ้านเรือนหรือสิ่งของต่างๆภายใน บ้านเรือน

นาง ช (สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2561)กล่าวโดยสรุปว่า สำหรับผู้หญิงที่มีวัตถุประสงค์ จะช่วยเจ้าบ้าน พวกนางคอยช่วยเหลือส่วนภายในบ้าน เช่น จัดเตรียมถ้วยจาน ทำความสะอาดภายใน บ้านและบริเวณนอกบ้าน ประดิษฐ์ประดอยดอกไม้ เป็นต้น แต่ปัจจุบันถือว่าเป็นส่วนน้อยที่ยังสืบทอด ประเพณีดังกล่าว เพราะทุกอย่างล้วนสามารถใช้เงินซื้อสิ่งของเครื่องใช้ จึงไม่จำเป็นต้องมีผู้คนมา ช่วยเหลือ

การเตรียมของในคิงาน ถือว่าเป็นองค์ประกอบของประเพณีงานเลี้ยงสมรสของชาว มุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ในคิงานก่อนงานเลี้ยงสมรสผู้คนมากมายจากครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ตลอดจนผู้คนภายในชุมชนเดียวกันจะมาช่วยเหลือเจ้าบ้าน ซึ่งสามารถแบ่งตาม ประเภทการงานที่ผู้คนมาช่วยเหลือออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมอาหารการกิน ด้านสถานที่จัด งาน และด้านการตกแต่งภายในบ้านเรือนหรือสิ่งของต่างๆภายในบ้านเรือน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้คนที่จะมา ช่วยเหลือเจ้าบ้านว่าสมัครใจที่อยู่ในด้านใด จากการสัมภาษณ์ ผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงความ แตกต่างของการเตรียมของในคิงานในปัจจุบันกับในอดีต ภาพอันน่าประทับใจในอดีตนั้นสื่อถึงความ บริสุทธิ์ใจ การช่วยเหลือและการสานสัมพันธ์ระหว่างผู้คนภายในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนๆ เพื่อน บ้าน ตลอดจนผู้คนภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

การเตรียมของในคิงาน นาย น (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2561)กล่าวโดยสรุปว่า นับเป็น ประเพณีที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษดั้งเดิมของชนชาวไทยมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ซึ่ง การปฏิบัติดังกล่าวมิได้มีหลักฐานหรือแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากประเพณีใด แต่จุดยืนของ ประเพณีดังกล่าวคือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ และการสานสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ภายในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนๆ เพื่อนบ้านและผู้คนภายในชุมชนเดียวกัน

4.1.2 การใช้เครื่องเสียงในงาน

ชาวไทยมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ส่วนใหญ่จะมีเครื่องเสียงในการ ประกอบงานเลี้ยงสมรส เครื่องเสียงส่วนใหญ่จะใช้ในงานเลี้ยงสมรสที่จัดงานเลี้ยงใหญ่โตหรือระดับปาน กลางเป็นส่วนใหญ่ การใช้เครื่องเสียงนับว่าเป็นค่านิยมของผู้คน ดังที่นาย น (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2561) กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้เครื่องเสียงในงานเลี้ยงสมรสเป็นค่านิยมของผู้คน แท้จริงมิได้มี ความจำเป็นมากนัก แต่อย่างไรก็ตามการใช้เครื่องเสียงมีทั้งประโยชน์และโทษ ทุกอย่างขึ้นอยู่กับ ผู้ใช้เครื่องเสียง นาย ท (สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2561) กล่าวโดยสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของ

เครื่องในงานเลี้ยงสมรสคือ การป่าวประกาศเกี่ยวกับการเดินทางมาของญาติๆ และทุกคนที่มาร่วมงาน เพื่อให้เจ้าบ้านที่กำลังยุ่งอยู่กับการงานได้จัดเตรียมความพร้อมในการต้อนรับ เพราะในวันงานเลี้ยงมีผู้คนมากมาย ยากต่อการตามหาตัวเจ้าบ้าน และยังมีประโยชน์อีกมากมายตั่งนาย ข (สัมภาษณ์,9 กันยายน 2561) กล่าวโดยสรุปได้ว่า นอกจากง่ายต่อการป่าวประกาศแล้วเครื่องเสียงสามารถสร้างสร้างบรรยากาศและให้ความบันเทิงกับแขกได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้งานเลี้ยงสมรสเป็นที่น่าสนใจของผู้คน ทำให้ผู้คนมีความสุขกับงานเลี้ยงได้ตลอดทั้งวัน เมื่อกล่าวถึงประโยชน์และโทษของเครื่องเสียงสรุปได้ว่า ผู้คนบางส่วนมักใช้เครื่องเสียงในทางที่ผิด กล่าวคือ ใช้เครื่องเสียงในการเปิดเพลง เปิดดนตรีที่ไร้สาระเชิงศาสนา บางงานเลี้ยงสมรสมีการเปิดเทปเสียงดนตรี แล้วมีนักร้องชายหรือหญิงร้องสดๆ หน้างานเลี้ยง จึงกลายเป็นที่นิยมในหมู่ผู้คนไร้ความรู้ทางศาสนา แต่บางกลุ่มสามารถใช้เครื่องเสียงในการเปิดเสียงร้องอนาซีด อัลกุรอาน การป่าวประกาศ เป็นต้น

4.1.3 การยกขบวนขันหมาก

การยกขบวนขันหมาก เป็นพิธีที่จัดขึ้นหลังจากพิธีกรรมการสมรส ถือว่าเป็นองค์ประกอบของงานเลี้ยงสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ อันเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณ นาย ก (สัมภาษณ์,14 ตุลาคม 2561) กล่าวโดยสรุปได้ว่า การยกขบวนขันหมากเป็นประเพณีงานเลี้ยงสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ มาตั้งแต่อดีตเท่าที่ตนจำความได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงการขอบคุณต่ออัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงให้ความโปรดปรานต่อบุตรชาย ด้วยเหตุนี้ การยกขบวนขันหมากจะเป็นการปฏิบัติของฝ่ายชาย ในสมัยอดีต การยกขบวนขันหมากถือว่าอสังการมากสำหรับผู้มีฐานะ มีการแห่มาแห่ข้าง ใช้เวลาในการแห่ขันหมากนาน ในการแห่ขบวนขันหมากประกอบด้วยการร้องสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ ﷻ และการสรรเสริญต่อท่านนบี ﷺ โดยขบวนแห่ขันหมากจะเริ่มที่หน้ามัสยิดหรือหัวชุมชนหมู่บ้านจนถึงหน้าบ้านเจ้าสาว ด้วยเหตุนี้การเตรียมความพร้อมในการยกขบวนขันหมากในสมัยอดีตต้องใช้เวลานานพอประมาณ นาย ข (สัมภาษณ์,9 กันยายน 2561) กล่าวโดยสรุปว่า การยกขบวนขันหมาก มาจากประเพณีมาร้อยปีแล้ว ในการยกขบวนขันหมากจะมีสัญลักษณ์แห่งการแบ่งชนชั้นในเครื่องขันหมากพอประมาณ นาย ก (สัมภาษณ์,8 ตุลาคม 2561) กล่าวสรุปได้ว่า ประเพณีการแห่ขบวนขันหมากน่าจะมาจากประเพณีชาวฮินดูสมัยก่อน ต่อมาเมื่อชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานีได้เล่าเรียนศึกษาศาสนาในจำนวนมากขึ้น ผู้เรียนดังกล่าวจึงค่อยๆเปลี่ยนแปลงรูปแบบและทัศนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการแห่ขบวนขันหมากให้เป็นในรูปแบบอิสลามมากขึ้น

นาย ด (สัมภาษณ์,8 ธันวาคม 2561) กล่าวถึงรูปแบบของการยกขบวนขันหมากของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี กล่าวโดยสรุปได้ว่า การยกขบวนขันหมากของชาวไทยมุสลิมในอำเภอปะนาเระปัจจุบัน เป็นการปฏิบัติแบบง่ายๆ ไม่มีสิ่งของและรูปแบบการแห่สลับซับซ้อน

มากนัก เพียงแค่มีผู้ถือสิ่งของประมาณ 7-15 คน ซึ่งผู้ถือสิ่งของส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงเดินเข้ามาในงาน ด้วยระยะทางไม่กี่เมตร สำหรับสิ่งของที่ใช้ในการแห่ขบวนชั้นส่วนใหญ่ประกอบด้วย

1. ดอกและใบพลู
2. ขนมหลายูตั้งเดิม อาทิเช่น ขนמדุ ยาหนม (กะลาแม) ขนมหลา เป็นต้น
3. ขนมหวาน อาทิเช่น วน ลูกซุบ กระเช้าสีดา เป็นต้น
4. ผลไม้
5. ชุดผ้าละหมาด
6. ชุดเสื้อผ้าผู้หญิง
7. ข้าวเหนียวสี

เมื่อฝ่ายชายมาถึงบ้านเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวจะต้อนรับฝ่ายชายอย่างดี ด้วยการเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่มอย่างสมบูรณ์ สำหรับสิ่งของที่ใช้ในการแห่ขบวนชั้นหมากประเภทของกินนั้น อาทิเช่น ขนมหวาน ผลไม้ ฝ่ายหญิงจะจัดการด้วยการแบ่งเก็บไว้ฝ่ายหญิงครึ่งหนึ่งและแบ่งใส่ในภาชนะของฝ่ายชายครึ่งหนึ่ง

4.1.4 การจัดบัลลังก์

บัลลังก์หรือที่ชาวมลายูเรียกว่า “กระถั่งหงัน” ถือว่าเป็นเครื่องประดับประดาให้มีสีสันในงานเลี้ยงสมรส ถือว่าเป็นเครื่องประดับของประเพณีงานเลี้ยงสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ทั้งนี้ การจัดบัลลังก์จะถูกจัดขึ้นในสถานที่จัดงานเลี้ยงสมรส ซึ่งงานเลี้ยงสมรสส่วนใหญ่จะจัดขึ้นโดยฝ่ายหญิง ดังนั้น บัลลังก์จะถูกจัดเตรียมขึ้นโดยฝ่ายหญิงเป็นส่วนใหญ่ วัตถุประสงค์ของการจัดบัลลังก์คือ เพื่อเจ้าบ่าวเจ้าสาวนั่งบนบัลลังก์ เพราะวันงานเลี้ยง คู่สมรสจะแต่งกายอย่างเร็ดหูประดับประดาด้วยเครื่องประดับประดาดังเจ้าชายและเจ้าหญิง ดังนั้นการจัดบัลลังก์เป็นที่อยู่ของคู่บ่าวสาวเปรียบดังบัลลังก์ของกษัตริย์ แล้วจะมีผู้คนมาแสดงความยินดีปรีดาให้กับคู่สมรส ถือว่าเป็นวันแห่งภาคภูมิใจและความสุขของคู่บ่าวสาวอย่างลืมไม่ลงทีเดียว จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่รู้แหล่งที่มาของการจัดบัลลังก์ที่แน่ชัด นาย ท (สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2561) กล่าวสรุปเกี่ยวกับแหล่งที่มาว่า การจัดบัลลังก์น่าจะเป็นการลอกเลียนแบบมาจากประเพณีของชาวคริสต์ เกิดมาจากมุสลิมบางคนที่ลอกเลียนแบบมาจากการกระทำของต่างศาสนิก แล้วนำวัฒนธรรมดังกล่าวมาปฏิบัติกับตน ต่อมาผู้คนนิยมแพร่ในชุมชนชาวบ้าน แต่นาย ป (สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2561) กล่าวสรุปได้ว่า การจัดบัลลังก์มาจากบรรพบุรุษดั้งเดิมของชาวมลายูในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี การจัดบัลลังก์ในอดีต มีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบพิธีกรรมบางอย่างเกี่ยวกับประเพณีของบรรพบุรุษดั้งเดิมคือ เป็นที่สำหรับทำพิธีป้อนบูโละสมางัต (ป้อนข้าวเหนียวสี) ให้คู่บ่าวสาว และพิธีหลังทรัพย์ คือพิธีการหนึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรดาญาติๆ เพื่อนๆ และ ผู้ถูกเชิญให้ร่วมแห่ขบวนชั้นหมากได้มาร่วมแสดงความยินดีและอวยพรให้กับคู่บ่าวสาว ซึ่งเปรียบเสมือนพิธีการรดน้ำสังข์ใน

ประเพณีของไทย แตกต่างจากประเพณีไทยคือ ชาวมลายูจะแห่กันใส่เงินในขันน้ำให้กับคู่บ่าวสาว ประเพณีดังกล่าวค่อยๆ จางหายไปจนกระทั่งปัจจุบันเหลือแต่การจัดบัลลังก์และการป้อนปูโล๊ะสมำงัด ซึ่งการป้อนปูโล๊ะสมำงัดมีแนวโน้มที่จะสูญหายในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี นาย ข (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2561) ให้สัมภาษณ์ถึงรูปแบบของการจัดบัลลังก์ พอสรุปได้ว่า รูปแบบของการจัดบัลลังก์ ปัจจุบันตกแต่งสวยงามและประดับประดาด้วยสิ่งของต่างๆ ทำให้บัลลังก์สวยงามอลังการมาก แต่มีประโยชน์น้อย นับว่าไม่คุ้มค่ากับการลงทุนด้วยงบประมาณที่ไม่มีประโยชน์

4.1.5 การป้อนปูโล๊ะสมำงัด

การป้อนปูโล๊ะสมำงัดคือ การป้อนข้าวเหนียวสี ผู้คนส่วนใหญ่จะทำข้าวเหนียวสี ออกเป็น 3 สีคือ แดง ขาว เหลือง คำว่า “ปูโล๊ะสมำงัด” เป็นภาษามลายู คำว่า “ปูโล๊ะ” หมายถึงข้าวเหนียว ส่วนคำว่า “สมำงัด” หมายถึง แร้งบันดาลใจ ดังนั้น ปูโล๊ะสมำงัดคือ ข้าวเหนียวสีที่จัดทำขึ้นเพื่อโอกาสพิเศษ เป็นข้าวเหนียวสีที่จัดทำขึ้นโดยหมอไสยศาสตร์หรือผู้มีวิชาความรู้เฉพาะ จัดขึ้นใส่พาน ตกแต่งเป็นยอดแหลมอย่างสวยงามประดับประดาด้วยขนมมลายูดั้งเดิมรอบๆ ข้าวเหนียว และบนปลายหรือยอดแหลมข้าวเหนียวจะมีเข็มที่ปักเปลือกเรียบร้อยแล้ว

นาย ก (สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561) ให้สัมภาษณ์พอสรุปได้ว่า การป้อนปูโล๊ะสมำงัด เป็นหนึ่งในประเพณีสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ที่สืบทอดปฏิบัติมาตั้งแต่บรรพบุรุษดั้งเดิม นาย ก (สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561) กล่าวต่อโดยสรุปว่า การป้อนปูโล๊ะสมำงัดเป็นการกระทำเพื่อนึกถึงบรรพบุรุษสมัยก่อน เพราะป้อนปูโล๊ะสมำงัดเป็นประเพณีของชาวมลายูดั้งเดิม นาย บ (สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2561) อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการป้อนปูโล๊ะสมำงัด สรุปได้ว่า การป้อนปูโล๊ะสมำงัดเพื่อทำนายโชคทายาธิ์ของคู่สมรสว่านีสัยอย่างไร คุณลักษณะของเขาเป็นอย่างไร ซึ่งประเพณีการป้อนปูโล๊ะสมำงัดในปัจจุบันมีน้อยมาก และมีแนวโน้มที่จะหายจากชาวมุสลิมโดยเฉพาะชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี เพราะการทำปูโล๊ะสมำงัดจะแอบแฝงด้วยความเชื่อ จึงเป็นที่ไม่นิยมในบรรดาผู้มีการศึกษาอิสลาม

นาง ร (สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2561) อธิบายถึงรูปแบบของการป้อนปูโล๊ะสมำงัด กล่าวสรุปได้ว่า ในการป้อนปูโล๊ะสมำงัดคู่สมรสนั้น อาจจะมีการแตกต่างกันในบางกรณี เมื่อหมอทางไสยศาสตร์เสร็จจากการประกอบพิธีกรรมแล้วจึงสั่งให้คู่สมรสหยิบปูโล๊ะสมำงัดส่วนใดส่วนหนึ่งจากปูโล๊ะสมำงัด แล้วป้อนซึ่งกันและกันระหว่างคู่บ่าวสาว แต่บางกรณีนั้น จะเป็นหน้าที่ของหมอทางไสยศาสตร์เป็นผู้ป้อนปูโล๊ะสมำงัดให้กับคู่บ่าวสาว บางคนป้อนหนึ่งครั้งแต่บางคนป้อนตั้งแต่หนึ่งครั้งถึงสามครั้ง

4.1.6 การเลี้ยงอาหาร

การเลี้ยงอาหาร เป็นหนึ่งในประเพณีงานเลี้ยงสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี เมื่อมีงานเลี้ยงสมรส ชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี จะรู้จักในนาม “มา

แก บูโละ” ความหมายคือ คำว่า “มาแก” หมายถึง กิน ส่วนคำว่า “บูโละ” หมายถึง ข้าวเหนียว สำหรับความหมายรวมคือ การไปกินข้าวเหนียว

แท้จริงบริบทของการเลี้ยงอาหาร ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการกินข้าวเหนียว เพราะ การเลี้ยงอาหารในงานเลี้ยงสมรส อาหารส่วนใหญ่จะประกอบด้วยข้าวสวย แกง ชุป ผัก นำพริก ปลาแห้ง เป็นต้น โดยไม่มีข้าวเหนียวดังที่ผู้คนกล่าวขาน นาง ร (สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2561) อธิบายถึงขนานนาม “มาแก บูโละ” ของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี พอสรุปได้ว่า พอครั้งเจ้าของงานจะจัดงานเลี้ยงสมรส ผู้คนที่ถูกเชิญงานเลี้ยงต่างกันพามาช่วยเจ้าของงานเป็นเวลาหลายวัน ไม่ว่าจะใกล้หรือไกล ทั้งนี้ เจ้าบ้านจะจัดเตรียมอาหารการกิน เครื่องดื่มให้พร้อมเพื่อเลี้ยงผู้คนที่มาช่วยก่อนวันงาน โดยอาหารที่เจ้าบ้านยกมาให้ผู้คนที่มาช่วยเหลือเจ้าของงานคือ ข้าวเหนียว ส่วนในวันงานเลี้ยงสมรส ดังที่กล่าวมาในประเด็น “บูโละ สมจัต”ว่า ในวันดังกล่าวจะมีการทำข้าวเหนียวสื่อนเป็นประเพณีของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ด้วยเหตุผลดังกล่าว นอกจากเจ้าบ้านจะจัดข้าวเหนียวอันพิเศษเพื่อทำตามประเพณีแล้ว เจ้าบ้านยังทำเผื่อผู้คนที่มาช่วยเหลือตนทั้งก่อนวันงาน และในวันงาน ด้วยเหตุเช่นนี้ การเลี้ยงอาหาร จึงเป็นที่เรียกกันว่า “มาแก บูโละ”

การเลี้ยงอาหาร นาย ฉ (สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2561) ได้กล่าวถึงการเลี้ยงอาหาร โดยสรุปได้ว่า หากงานเลี้ยงสมรสเป็นงานใหญ่ เจ้าของงานก็จะเลี้ยงอาหารใหญ่โต มีการเชือดวัวเชือดควายเพื่อเลี้ยงแขก แต่ก็มีบางคนใช้น้ำโกในการทำเมนูหลัก ทั้งนี้ อาจเกี่ยวเนื่องด้วยเรื่องธุรกิจและผลกำไรในการจัดงานเลี้ยง นาย ข (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2561) กล่าวถึงรูปแบบของการเลี้ยงอาหาร กล่าวโดยสรุปว่า รูปแบบของการเลี้ยงอาหารในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกันมากด้านสถานที่เลี้ยงอาหารปัจจุบัน จะใช้เต็นท์ และประกอบด้วยโต๊ะ เก้าอี้ที่เช่ามา เช่นเดียวกับผู้บริการ ผู้บริการอาหารเครื่องดื่มส่วนใหญ่เป็นผู้รับจ้าง สถานที่จัดเลี้ยงอาหารบางพื้นมีเขตกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง แต่บางพื้นที่ปล่อยปะละเลย ทำให้มีการปะปนกันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงในพื้นที่เดียวกัน (อีกประเด็นคือ เจตนาการจัดโอ้อวดหรือไม่) สำหรับการเลี้ยงอาหาร หากงานเลี้ยงระดับปานกลางหรือเล็กๆ ผู้จัดงานเลี้ยงส่วนใหญ่จะจัดงานเลี้ยงภายในบ้าน ผู้คนที่มางานเลี้ยงสามารถพบปะกับเจ้าของงานอย่างใกล้ชิดและมีเวลาในการพูดคุยมากกว่า

4.1.7 การให้เงินกับเจ้าของงาน

การให้เงินกับเจ้าของงานเป็นประเพณีของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี เป็นการสืบทอดประเพณีของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ในสมัยโบราณ นาย จ (สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2561) อธิบายความเป็นมาของการให้เงินกับเจ้าของงาน พอสรุปได้ว่า สมัยก่อนเมื่อเจ้าของงานจะจัดงานเลี้ยงสมรส เจ้าของงานจะขอความช่วยเหลือจากผู้คนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสามารถแบ่งความช่วยเหลือสมัยนั้นออกเป็นสองประเภทคือ ความช่วยเหลือช่วยแรงงานและความช่วยเหลือด้วยวัตถุabenเพื่อนำมาประกอบวันงานเลี้ยง เช่น ข้าวสาร ข้าวเหนียว และวัตถุabenต่างๆที่ผู้คน

ในสมัยนั้นสามารถหาทำได้ ต่อมาเมื่อเงินตราเริ่มมีบทบาทในสังคม ผู้คนเริ่มที่จะให้เงินตราแทนความช่วยเหลือด้วยแรงงานและวัตถุดิบต่างๆ ที่เจ้าของงานต้องการ ด้วยเหตุนี้ ผู้คนที่มีเงินตราจึงช่วยเหลือเจ้าของงานด้วยเงินตรา ส่วนผู้คนที่ไม่มีเงินตราก็จะช่วยด้วยแรงงานและจัดหาวัตถุดิบต่างๆ ที่สามารถจัดหาได้

นาย ท (สัมภาษณ์,13 ตุลาคม 2561)และนาย ข (สัมภาษณ์,9 กันยายน 2561) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการให้เงินกับเจ้าของงาน กล่าวโดยสรุปว่า การให้เงินกับเจ้าของงาน ในปัจจุบันกับในอดีตแตกต่างกันมาก ปัจจุบัน การให้เงินกับเจ้าของงานบางกลุ่มคน ถือว่าเป็นเรื่องธุรกิจ ดังนั้น เงินตราจึงเป็นสิ่งสำคัญ หากผู้ถูกเชิญ ไม่สามารถมาร่วมงานได้ ผู้คนที่ถูกเชิญส่วนใหญ่ก็จะฝากเงินให้กับเจ้าของงาน เพราะหากไม่มางานเลี้ยงและไม่มีการฝากเงินให้กับเจ้าของงาน เจ้าของงานบางคนอาจตัดขาดในการสานสัมพันธ์ ดังนั้นการกระทำดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญและกลายเป็นเพณีของผู้คนปัจจุบัน ซึ่งชนรุ่นหลังบางกลุ่มอาจไม่รู้ว่ แท้จริงเงินดังกล่าวเป็นเงินช่วยเหลือจากผู้มีจิตศรัทธาจะช่วยเหลือผู้จัดงาน จึงทำให้เงินตราเป็นเรื่องจำเป็นทั้งผู้มีฐานะดีและผู้ยากไร้ ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงงานเลี้ยงสมรส ผู้ยากไร้บางคนอาจเป็นทุกขใจเพราะต้องมีการใช้จ่ายตามบรรทัดฐานของสังคมซึ่งตรงข้ามกับวัตถุประสงค์ของงานเลี้ยงสมรสในอิสลาม เช่นเดียวกับผู้มาร่วมงาน บางคนได้มอบเงินช่วยเหลือด้วยจำนวนที่มาก เพื่อหวังผลตอบแทนของตนในภายหลังด้วยจำนวนมาก จากการสัมภาษณ์ นาง ซ (สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2561) ตนได้กล่าวถึงประสบการณ์การให้เงินกับเจ้าของงาน พอสรุปว่า ตนเป็นผู้หนึ่งที่ชอบไปงานเลี้ยงสมรสและชอบช่วยเหลือภายในครัว โดยส่วนใหญ่แล้วตนและเพื่อนๆนอกจากจะช่วยทำภายในครัวแล้ว ตนกับเพื่อนๆยังต้องให้เงินกับเจ้าของงานเสียอีก เพราะมีฉะนั้น อาจเป็นที่ล้าลือของผู้คนว่า เป็นผู้ที่ไม่กินเหนียว หมายถึง มางานเลี้ยงแต่ไม่ให้เงินกับเจ้าของงาน แต่ก็เชื่อว่าทุกบ้านทุกพื้นที่ เพราะบางบ้านหรือบางพื้นที่การให้เงินกับเจ้าของงานเป็นเรื่องไม่สำคัญแต่การช่วยเหลือด้วยแรงงานแรงใจ กล่าวคือ ผู้คนจะมาเยี่ยมเยียนที่บ้านและช่วยเหลือด้วยแรงงาน เป็นสิ่งจำเป็นมากกว่าเงินตรา

4.1.8 การเล่นบาตีเกในคืนหลังงาน

การเล่นบาตีเกในคืนหลังงานเป็นประเพณีการเล่นของชาวมลายูดั้งเดิม ที่สืบสานประเพณีจนกระทั่งปัจจุบัน การเล่นบาตีเกของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี จะประกอบด้วยกลองใหญ่ กลองเล็ก ผู้ตีกลองและนักร้องนำ โดยเนื้อร้องส่วนใหญ่จะเป็นการเล่าวิถีชีวิตของชาวมลายูในชีวิตประจำวัน การร้องแฉวระหว่างผู้ชายผู้หญิง ตลอดจนมีการเล่นเบ็ดเตล็ด เป็นการสนทนาให้เกิดความบันเทิง ความตลกโปกฮา เป็นต้น ซึ่งแตกต่างกับการเล่นบาตีเกในอดีตเพราะเนื้อหาในอดีตจะเกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนา เพราะเป็นเนื้อหาที่มาจากหนังสือ Berzanji หรือหนังสือสำหรับอ่านในงานเมาลิดของปี ๕ เป็นส่วนใหญ่ นาย ท (สัมภาษณ์ 13 ตุลาคม 2561) และนาย ข (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2561)

นาย ท (สัมภาษณ์ 13 ตุลาคม 2561) นาย ข (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2561) และ นาย บ (สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2561) พบว่า การเล่นเกม เป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน เพราะทุกคนเห็นพ้องเกี่ยวกับการจัดงานเลี้ยงมาหลายวัน จึงจัดการเล่นเกมเพื่อคลายเครียด คลายความเหนื่อย ของผู้คนที่มาช่วยงานเลี้ยง ด้วยเหตุนี้ การเล่นเกมจึงเป็นที่นิยมจนกลายเป็นประเพณี การเล่นเกม ของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี โดยการเล่นเกมดังกล่าวไม่มีความเชื่อแบบแฝงแต่อย่างใด

4.2 วิเคราะห์ประเพณีการจัดงานเลี้ยงสมรสของมุสลิมในอำเภอปะนาเระจังหวัดปัตตานี

หลังจากศึกษาประเพณีการจัดงานเลี้ยงสมรสของมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องศึกษาหลักคำสอนศาสนาและข้อชี้ขาดเกี่ยวกับประเพณีการจัดงานเลี้ยงสมรสของมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี โดยเฉพาะคำวินิจฉัยของนักวิชาการมุสลิมร่วมสมัยเกี่ยวกับประเพณีการจัดงานเลี้ยงสมรสของมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี เพื่อความถูกต้องและสอดคล้องกับหลักคำสอนศาสนาอิสลาม และไม่เป็นแบบอย่างผิดๆ ที่อาจก่อให้เกิดการสืบสานประเพณีที่ขัดกับหลักศาสนา

4.2.1 การเตรียมของในคินงานเลี้ยง

การเตรียมของในคินงาน ถือว่าเป็นประเพณีที่มีจุดยืนสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามด้วย ประการคือ การช่วยเหลือระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ความบริสุทธิ์ใจ และการสามัคคีกันระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

ก. การช่วยเหลือระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

อัลลอฮ์ ﷻ ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการช่วยเหลือระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสไว้ว่า

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾

(المائدة بعض من آية: 2)

ความว่า “และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง และจงอย่าช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาปและเป็นศัตรูกัน”

(อัลมาอิดะฮ์ส่วนหนึ่งของโองการ: 2)

โองการข้างต้น ประจักษ์ถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือในอิสลาม มีเงื่อนไขคือ

1. ช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง
2. ห้ามปรามการช่วยเหลือในเรื่องที่เป็นบาปและเป็นศัตรู

การช่วยเหลือในการเตรียมของในคินงาน ช่วยเหลือกันในสิ่งที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง เพราะสามารถแบ่งเบาภาระหน้าที่ของมุสลิม ดังนั้น การเตรียมของในคินงานจึงเป็น ประเพณีที่ดีในอิสลาม

ข. การสานสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

การสานสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เป็นสิ่งที่ถูกบัญญัติไว้ในอิสลาม เนื่องจากในหลักคำสอนของศาสนาอิสลามได้มีหลักคำสอนห้ามปรามการการตัดขาด การทะเลาะวิวาท หรือการทำร้ายระหว่างมุสลิมด้วยกัน อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَعُوا أَرْحَامَكُمْ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ﴾
(محمد:22-23)

ความว่า “ดังนั้น หวังกันว่า หากพวกเจ้าผินหลังให้(กับการอีมานแล้ว) พวกเจ้าก็จะก่อความเสียหายในแผ่นดิน และตัดความสัมพันธ์ทางเครือญาติของพวกเจ้ากระนั้นหรือ คนเหล่านี้คือบรรดาผู้ที่อัลลอฮฺทรงสาปแช่งพวกเขา ดังนั้นพระองค์จึงทรงทำให้พวกเขาหูหนวกและทรงทำให้พวกเขาตาบอด”

(มุฮัมมัด:22-23)

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงห้ามการตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ ซึ่งครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับมุสลิมด้วยกัน ในทำนองเดียวกัน หลักคำสอนของศาสนาอิสลามได้ส่งเสริมให้มุสลิมสืบสานความสัมพันธ์กันระหว่างเครือญาติและมุสลิมทั่วไป ดังรายงานของอบีฮุร็อยเราะฮฺ ฎ กล่าวว่า

((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُقِلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمِتْ))

(أخرجه البخاري، 1993: 5700)

ความว่า “ผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮฺและศรัทธาต่อวันสุดท้าย เขาจงให้เกียรติแขกของเขา และผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันสุดท้าย เขาจงสานสัมพันธ์เครือญาติของเขา และผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮฺและวันสุดท้าย เขาจงพูดจาที่ดีหรือไม่ก็เงียบ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1993: 5700)

หะดีษข้างต้นประจักษ์ถึงการสานสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ ซึ่งเป็นคำสั่งปฏิบัติของท่านนบี ﷺ ในการสานสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ ดังนั้น ประเพณีการจัดเตรียมของก่อนงานเลี้ยงสมรสจึงสอดคล้องกับหลักคำสอนอัลกุรอานและอัลหะดีษ

ค. ความบริสุทธิ์ใจ

ความบริสุทธิ์ใจคือ คุณลักษณะที่เกิดขึ้นภายในจิต เป็นเจตนาภรณ์ ความสำนึกคิด คุณลักษณะดังกล่าวเป็นที่ส่งเสริมตลอดจนเป็นการบังคับในอิสลาม เพื่อมุสลิมยึดมั่นและปฏิบัติตามในหน้าที่การงานของมุสลิม ไม่ว่าจะหน้าที่การงานเกี่ยวกับทางโลกหรือหน้าที่การงานที่เกี่ยวกับปรโลก อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَمَا أَمْرُو إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ﴾

(البينة: 5)

ความว่า “และพวกเขาไม่ได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใดนอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ เป็นผู้มีเจตนาบริสุทธิ์ในการภักดีต่ออัลลอฮ์ เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรงและดำรงการละหมาด”

(อัลบัยยีนะฮฺ: 5)

ในโองการข้างต้น กล่าวถึงเจตนาบริสุทธิ์หรือความบริสุทธิ์ใจ อัลลอฮ์ ﷻ ให้มุสลิมปฏิบัติการทำงานที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ที่เกิดจากความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งโองการแห่งนี้ครอบคลุมทั้งการงานอื่นๆ ที่มีได้เกี่ยวข้องกับอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมุสลิมในการยึดมั่นเจตนาบริสุทธิ์กับการงานที่ได้รับมอบหมาย เช่นเดียวกับประเพณีการจัดเตรียมสิ่งของก่อนวันเลี้ยงสมรส ผู้คนมากมายที่มาช่วยเหลือส่วนใหญ่อุบัติจากความบริสุทธิ์ใจในการช่วยเหลือ โดยมีได้ผลประโยชน์ใดๆ ใครมีความสามารถด้านใด ก็จะช่วยในด้านที่ตนถนัด

ด้วยหลักคำสอนอิสลามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ประเพณีการจัดเตรียมของก่อนงานเลี้ยงสมรส เป็นประเพณีที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ดังนั้น ประเพณีการจัดเตรียมของก่อนงานเลี้ยงสมรสจึงเป็นสิ่งที่ถูกบัญญัติในอิสลาม เพราะเมื่อประเพณีใดประเพณีหนึ่งไม่ขัดแย้งกับหลักคำสอนศาสนา ประเพณีดังกล่าวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งที่มาข้อบัญญัติ ดังที่นักวิชาการมุสลิมกล่าวถึงถึงกฎเกณฑ์หนึ่ง (al – Barakatie, n.d: 1/74) กล่าวว่า

((النَّائِبُ بِالْغُرْبِ كَالنَّائِبِ بِالنَّصْرِ))

หมายความว่า “สิ่งที่ถูกกำหนดด้วยจารีตประเพณี เปรียบเสมือน ถูกกำหนดด้วยตัวบท”

ประเพณีการจัดเตรียมของก่อนงานเลี้ยงสมรสเป็นประเพณีที่ชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ที่ยึดถือปฏิบัติมาแต่บรรพบุรุษ จึงนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

4.2.2 การใช้เครื่องเสียงในงานเลี้ยง

เมื่อพิจารณาเครื่องเสียงที่ใช้ในงานเลี้ยงสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระจังหวัดปัตตานี พบว่า เครื่องเสียงที่ใช้ในงานเลี้ยงสมรสส่วนใหญ่ประกอบด้วยลำโพงและ ไมโครโฟน เครื่องบันทึกเทป เทปหรือซีดี สำหรับเสียงที่ปล่อยผ่าน ไมโครโฟนและลำโพงคือเสียงสดของพิธีกรและเสียงจากการบันทึกเทปหรือซีดี

สำหรับเสียงที่ปล่อยผ่านลำโพงจากการบันทึกเทปหรือซีดีของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานีนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. เสียงอัลกุรอาน
2. เสียงอนาซีด
3. เสียงเพลง

แท้จริงการอ่านอัลกุรอานและการฟังอ่านเสียงอัลกุรอาน ถือว่าเป็นการทำอิบาดะฮ์ประเภทหนึ่งในอิสลาม ผู้อ่านหรือผู้ฟังเสียงอัลกุรอานจะได้ผลบุญและความเมตตาจากอัลลอฮ์ ﷻ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾
(الأعراف: 204)

ความว่า “และเมื่ออัลกุรอานถูกอ่านขึ้น ก็จงสดับฟังอัลกุรอานนั้นเถิด และจงนิ่งเงียบ เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับการเอ็นดูเมตตา”

(อัลออรอฟ:204)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประจักษ์ถึงความเมตตาจากการฟังการอ่านอัลกุรอาน แต่ความเมตตาและผลบุญที่จะได้รับจากอัลลอฮ์ ﷻ นั้นมีเงื่อนไขคือ การนิ่งเงียบและคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับเนื้อหาอัลกุรอานที่ถูกอ่านดังกล่าว

สำหรับงานเลี้ยงสมรสนับว่าเป็นงานเลี้ยงพบปะระหว่างผู้คน สภาพการณ์ของแขกมาร่วมงานเลี้ยงส่วนใหญ่คือ พุดคุยถามสารทุกข์สุขดิบของผู้คนแล้วจะนั่งรับประทานอาหาร ส่วนคนบริการส่วนใหญ่จะยุ่งอยู่กับหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นจึงเป็นไปได้สำหรับผู้คนในงานเลี้ยงสมรสจะนั่งเงียบเพื่อสดับฟังอัลกุรอาน เมื่ออัลกุรอานถูกอ่านขึ้น แต่ก็เชื่อว่าทุกคน เพราะบางคนอาจมีคุณลักษณะดังที่อัลกุรอานกล่าวข้างต้น ดังนั้น การฟังเสียงอัลกุรอานในงานเลี้ยงสมรสจึงเป็นที่บัญญัติดังที่กล่าวในโองการข้างต้นและไม่เป็นที่บัญญัติ ดังต่อไปนี้

ก. การฟังเสียงอัลกุรอานในงานเลี้ยงสมรสช่วงเปิดพิธีหรือก่อนเริ่มงานเลี้ยง

การฟังเสียงอัลกุรอานในงานเลี้ยงสมรสช่วงเปิดพิธีหรือก่อนเริ่มงานเลี้ยงนับว่าเป็นสิ่งบัญญัติ เพราะเป็นแนวทางปฏิบัติของบรรดาสาวกส่วนใหญ่ของท่านนบี ﷺ บรรดาสาวกส่วนใหญ่เมื่อมีการประชุมหรือรวมตัว มักจะอ่านอัลกุรอานก่อนเปิดพิธีการ (Abī Bakr, 1996: 262/2) ดัง การอ่านอัลกุรอานเพื่อเปิดพิธีงานเลี้ยงสมรสถือว่าเป็นส่วนหนึ่งตามแนวทางปฏิบัติของบรรดาสาวกของท่านนบี ﷺ เพื่องานสมรสปลอดภัยจากภัยอันตรายและได้รับความจำเริญจากอัลลอฮ์ ﷻ แต่การฟังเสียงอัลกุรอานในงานเลี้ยงสมรสช่วงเปิดพิธีหรือก่อนเริ่มงานเลี้ยงที่เป็นการดীনนั้น ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขด้วย 2 ประการ (Islam Web, 19 July 2006) คือ

1. ห้ามยึดมั่นว่าการฟังเสียงอัลกุรอานในงานเลี้ยงสมรสช่วงเปิดพิธีหรือก่อนเริ่มงานเลี้ยง เป็นสุนนะฮ์หรือเป็นแนวทางปฏิบัติของท่านนบี ﷺ แต่นับว่าเป็นการเปิดพิธีด้วยคำกล่าวที่ดีที่สุด สิ่งทีประเสริฐ

2. ห้ามนำการกระทำดังกล่าวการปิดเสียงอัลกุรอานเป็นประเพณี จนเป็นที่เข้าใจผิดของผู้คนทั่วไปว่า งานเลี้ยงสมรสจะไม่สมบูรณ์ หากไม่มีการฟังการอ่านอัลกุรอานในงานเลี้ยงสมรส

ดังนั้น จึงกล่าวสรุปได้ว่า การฟังเสียงอัลกุรอานในงานเลี้ยงสมรสช่วงเปิดพิธีหรือก่อนเริ่มงานเลี้ยงเป็นสิ่งที่ดีงามในอิสลาม แต่มุสลิมต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของนักวิชาการมุสลิมกำหนดแต่อย่างไรก็ตาม เมื่ออัลกุรอานถูกอ่านขึ้น ผู้ฟังการอัลกุรอานควรสดับฟังด้วยความเจียม คิดไตร่ตรอง เนื้อหาที่ถูกกล่าว เพราะการปฏิบัติดังกล่าวนี้เป็นจรรยาบรรณของการฟังอัลกุรอานที่ดี และอัลลอฮ์ ﷻ จะทรงตอบแทนด้วยผลบุญและความเมตตา

ข. การฟังเสียงอัลกุรอานระหว่างงานเลี้ยงสมรส

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่า เมื่อมีการอ่านอัลกุรอานขึ้นมา ผู้ฟังที่ดีควรเจียมและตั้งใจ ฟังเนื้อหาที่ถูกกล่าวมา เพราะอัลกุรอานเป็นคำกล่าวที่ดีที่สุด มีคุณค่าสูงส่งและเป็นสิ่งประเสริฐ ด้วยเหตุนี้ มุสลิมจำเป็นต้องให้เกียรติ รู้คุณค่าและรักษาอัลกุรอานให้คงอยู่อย่างตลอดไป สำหรับการฟังเสียงการอ่านอัลกุรอานระหว่างงานเลี้ยงสมรส ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควร เป็นการกระทำที่ไร้ผลเชิงบัญญัติ เนื่องจากผู้คนในงานเลี้ยงสมรสส่วนใหญ่ไม่สามารถประพฤติตามคุณลักษณะของผู้ฟังตามโอองการที่กล่าวมาข้างต้น ทำนองเดียวกันผู้คนส่วนใหญ่ไม่มีใครสนใจ ต่างคนต่างทำงานตามหน้าที่ของตน มีการสนทนาระหว่างบุคคล ด้วยพฤติกรรมของผู้มางานเลี้ยงสมรส จึงเป็นเหตุที่ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ไม่สนใจในการฟังการอ่านอัลกุรอาน ทั้งๆที่อัลกุรอานคือคำกล่าวสูงส่ง ด้วยเหตุนี้ การฟังอัลกุรอานระหว่างงานเลี้ยงสมรสจึงเป็นสิ่งไม่ควรและไร้ผลเชิงบัญญัติ Maḥmūd Muṣṭafā (16 January 2019) จากสำนักงานจุฬาราชมนตรีแห่งประเทศไทยอียิปต์ ได้กำหนดเงื่อนไขของการฟังอัลกุรอานในสถานที่ทำงานที่อนุมัติ ออกมา 2 ประการคือ

1. ผู้ฟังต้องไม่ยุ่งยากอยู่กับหน้าที่การทำงานที่กำลังปฏิบัติ
2. เสียงของอัลกุรอานไม่ส่งเสียงดังต่อผู้อื่น ยกเว้นผู้ต้องการฟังเท่านั้น

จากข้อกำหนดของเงื่อนไขที่กล่าวข้างต้น พบว่า บริบทงานเลี้ยงสมรสมีความขัดแย้งกับเงื่อนไขดังกล่าว จึงไม่ควรเปิดเสียงอัลกุรอานระหว่างงานเลี้ยงสมรส เช่นเดียวกับทัศนะของ Ibn al-'Uthaimai (24 April 2019) มีเงื่อนไขเกี่ยวกับการฟังอัลกุรอาน กล่าวโดยสรุปคือ ผู้ฟังไม่ยุ่งยากอยู่กับการทำงานที่ใช้ความคิดและหัวใจ หากการทำงานต้องใช้หัวใจ สมอง หรือสติ อาทิเช่น การขับรถ การผ่าตัด การสอน เป็นต้น ทางที่ดีไม่ควรเปิดเสียงอัลกุรอาน เพราะ หัวใจ สมองความคิดหรือสติของผู้คนในขณะนั้นกำลังประมาทอยู่กับการฟังอัลกุรอาน

ด้วยเหตุผลข้างต้น การฟังอัลกุรอานระหว่างงานเลี้ยงสมรสจึงเป็นสิ่งที่ไม่ตรงตามจรรยาบรรณของมุสลิม เพราะโดยส่วนใหญ่งานเลี้ยงสมรสจะเต็มไปด้วยการสนทนา การหัวเราะ การทำงานทั้งแรงงานและสติปัญญา ด้วยสภาพและพฤติกรรมดังกล่าวของผู้คนจึงไม่เหมาะสมต่อการฟังเสียงการอ่านอัลกุรอาน (al-Nawawiy, 2011: 111/2) เพราะสภาพของผู้ฟังอัลกุรอานที่ดีคือ เงียบ ไตร่ตรองเนื้อหาที่ถูกอ่าน และการให้เกียรติ

เสียงอนาซิด อนาซิดคือคำกล่าวที่ดีเชิงศาสนา ในเนื้อหาของอนาซิดประกอบด้วยชื่อของอัลลอฮ์ ชื่อของบรรดาท่านนบี ﷺ การเรียกร้องให้กระทำความดี ดุอา เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การฟังเสียงอนาซิดเป็นสิ่งอนุมัติในอิสลามตลอดจนส่งเสริมเพราะสามารถเป็นแรงบันดาลใจในการกระทำความดีงามในอิสลาม ดังที่ท่านนบี ﷺ กล่าวเกี่ยวกับคำกล่าวที่ดีในอิสลาม กล่าวว่

((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ))

(أُخْرِجَهُ الْبُخَارِيُّ، 1993: 5700)

ความว่า “ผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮ์และศรัทธาต่อวันสุดท้าย เขาจงให้เกียรติแขกของเขา และผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันสุดท้าย เขาจงสานสัมพันธ์เครือญาติของเขา และผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันสุดท้าย เขาจงพูดจาที่ดีหรือไม่ก็เงียบ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1993: 5700)

จากบทหะดีษ ประจักษ์ถึงคุณลักษณะของผู้ศรัทธาที่ดี ส่วนหนึ่งของคุณลักษณะที่ดีของผู้ศรัทธาคือ การพูดจาที่ดี ซึ่งบทหะดีษนี้ครอบคลุมถึงผู้ฟัง ในการฟังคำพูดดีๆ ดังนั้น การฟังคำกล่าวที่ดีเป็นที่อนุมัติ ตลอดจนส่งเสริมในอิสลาม

เช่นเดียวกับการร้องอนาซีด การร้องอนาซีดที่ดีประกอบด้วยคำหรือถ้อยคำที่ดีในอิสลาม กล่าวสรรเสริญอัลลอฮ์ ﷻ หรือท่านนบี ﷺ คำกล่าวเป็นจุดใจให้รักชาติเกิด ศาสนา เป็นต้น การร้องอนาซีดดังกล่าวนับว่าเป็นที่อนุมัติในอิสลาม เพราะการร้องอนาซีดไม่มีสิ่งขัดกับหลักศาสนาอิสลาม (‘Aliy Jum’ah, 2009: 361) และยังเป็นแนวทางการปฏิบัติหรือการสั่งสอนจากท่านนบี ﷺ

((يَا عَائِشَةُ مَا كَانَ مَعَكُمْ لَهَوٌ فَإِنَّ الْأَنْصَارَ يُعْجِبُهُمُ اللَّهُ))

(أخرجه البخاري، 1993: 2769)

ความว่า “โอ้อีซะฮฺ ความบันเทิงจากพวกเจ้าไม่มีหรือ เพราะแท้จริงแล้ว ชาวอันศอรชอบกับความบันเทิง (เพลง)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2009: 2769)

หะดีษข้างต้นประจักษ์ถึงการอนุมัติความบันเทิงด้วยการร้อง (เพลง) ด้วยเหตุนี้จึงอนุมัติการร้องอนาซีดในวันสำคัญของมุสลิม เพื่อความบันเทิงและความสุขของมุสลิม อาทิเช่น วันรายอ วันอะกีฎะเกาะห์ วันงานเลี้ยงสมรส เป็นต้น

ด้วยเหตุผลข้างต้น การร้องอนาซีดในงานเลี้ยงสมรส เป็นการอนุมัติในอิสลามด้วยการยอมรับของท่านนบี ﷺ ในหะดีษข้างต้นและเมื่อไม่มีสิ่งขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น เสียงดนตรี เป็นต้น

สำหรับเสียงดนตรีในการประกอบการร้องอนาซีด นับว่าเป็นสิ่งคลาพิยะฮ์หรือเรื่องที่นักวิชาการมุสลิมถกเถียงและมีข้อขัดแย้งที่แตกต่างกัน นักวิชาการมุสลิมบางกลุ่มได้วินิจฉัยถึงการอนุมัติเสียงดนตรี เช่น อัลฆะฆะซาลีย์ เป็นต้น ส่วนนักวิชาการบางกลุ่มได้วินิจฉัยถึงการห้ามและเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนอิสลาม (‘Aliy Jum’ah, 2009: 365)

สำนักงานจุฬาราชมนตรีแห่งประเทศไทย (Dār al-Iftā, 2 August 1980) ได้วินิจฉัยถึงการฟังเสียงดนตรี สามารถสรุปได้ว่า เสียงดนตรีมีทั้งดนตรีที่อนุมัติและดนตรีที่ห้ามปราม เสียงดนตรีที่อนุมัติคือ เสียงดนตรีที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่มุสลิมในการประกอบกิจกรรมที่ดี สามารถสร้างบรรยากาศและความบันเทิงมุสลิมในงานสำคัญของมุสลิมและอิสลาม เช่น งานเลี้ยงสมรส วันรายอ เยียวยาหัวใจมุสลิม เป็นต้น ส่วนเสียงดนตรีที่ห้าม คือ เสียงดนตรีที่ทำให้มุสลิมประมาทหรือทำให้มีความรู้สึกขี้เกียจจากการปฏิบัติศาสนกิจ ทำให้เกิดอารมณ์ที่ไม่ดี เช่น อารมณ์ทางเพศ แค้น เป็นต้น มีการปะปนระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง เป็นต้น เสียงดนตรีในกรณีดังกล่าว นับว่าเป็นเสียงดนตรีที่ห้ามในอิสลาม ดังนั้นจึงกล่าวสรุปได้ว่าเสียงดนตรี ไม่ว่าจะประกอบด้วยเสียงเพลงที่มีเนื้อร้องที่ดีหรือไม่มีเนื้อร้อง หากมีประโยชน์ต่อมุสลิมและอิสลาม นับว่าเป็นสิ่งอนุมัติในอิสลามสำหรับนักวิชาการมุสลิมบางกลุ่ม

การร้องเพลงทั่วไปในงานเลี้ยงสมรส ก็เช่นเดียวกันกับการร้องอนาฮีด แตกต่างคือ การร้องอนาฮีดเป็นการส่งเสริมในอิสลาม ส่วนการร้องเพลงทั่วไปเป็นสิ่งอนุมัติในอิสลาม เมื่อเนื้อร้อง มิได้ขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เพราะการร้องเพลงในงานเลี้ยงสามารถทำให้มุสลิมมีความสุขและเกิด อารมณ์ที่ดี ('Aliy Jum'ah, 2009: 364)

เครื่องเสียงประกอบงานเลี้ยงสมรส ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่องานเลี้ยงสมรส จึง เป็นสิ่งอนุมัติในอิสลาม สำหรับเสียงที่ส่งผ่านลำโพง เจ้าบ้านหรือเจ้าของเครื่องเสียงควรพิจารณา การ เปิดเสียงอัลกุรอาน ในการริเริ่มงานเลี้ยงสมรส นับว่าเป็นการดี แต่ผู้ฟังควรปฏิบัติจรรยาบรรณหรือ คุณลักษณะของผู้ฟังอัลกุรอานที่ดี หากมีผู้ฟังบางส่วนสามารถปฏิบัติจรรยาบรรณหรือคุณลักษณะ ของผู้ฟังอัลกุรอานที่ดี ควรเปิดเสียงอัลกุรอานเท่าผู้ฟังดังกล่าวได้ยิน ไม่ควรเปิดเสียงอ่านอัลกุรอาน ด้วยเสียงดังทำให้รบกวนผู้กำลังทำงาน พูดคุย เป็นต้น แต่หากไม่มีผู้ฟังสามารถปฏิบัติจรรยาบรรณหรือ คุณลักษณะของผู้ฟังอัลกุรอานที่ดีได้ เสียงการอ่านอัลกุรอานไม่ควรเปิดโดยไม่มีผู้ใดสนใจ สำหรับการ เปิดเสียงอนาฮีด นับว่าเป็นการส่งเสริมในอิสลาม เพราะสามารถทำให้มุสลิมรู้สึกมีความสุขกับงาน เลี้ยงสมรส ไม่ว่าจะเสียงอนาฮีดจะประกอบด้วยเครื่องดนตรีหรือไม่ ส่วนการเปิดเพลงทั่วไป เป็นการ อนุมัติในอิสลาม ถ้าเพลงนั้นสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับมุสลิมในการประกอบกิจกรรมที่ดี สามารถสร้างบรรยากาศและความบันเทิง เพราะเพลงสามารถให้ความสนุกและความสุขกับมุสลิมได้ เช่นกัน

4.2.3 การยกขบวนขันหมาก

การยกขบวนขันหมากในปัจจุบัน เป็นเพียงแค่ประเพณีหนึ่งของการสมรส โดยมิได้มีการ แอบแฝงความเชื่อ และการแบ่งชนชั้นเหมือนในสมัยอดีต ซึ่งนับว่าเป็นสัญลักษณ์ของประเพณีการ สมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี และสัญลักษณ์ของชาวมลายูดั้งเดิม เป็นการ แสดงถึงการให้เกียรติของฝ่ายชายต่อฝ่ายหญิง ดังนั้นการยกขบวนขันหมากนับว่าเป็นสิ่งอนุมัติใน อิสลาม เพราะนับว่าเป็นประเพณีมิได้ขัดกับหลักศาสนา ในทำนองเดียวกันนับว่าเป็นประเพณีที่ดี เป็น การให้เกียรติจากฝ่ายชาย เป็นสัญลักษณ์ของการยอมรับจากฝ่ายหญิง และสามารถเป็นสักขีพยานต่อ หน้าผู้คนมากมาย ดังนั้น การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งที่ดีของมุสลิม และอะไรก็ตามเมื่อมุสลิมคิด ไตร่ตรองว่าเป็นการดี การกระทำดังกล่าวก็เป็นสิ่งบัญญัติ ดังกฎหนึ่งของกฎเกณฑ์ของกฎหมายอิสลาม นักวิชาการมุสลิมกล่าวว่า (al-Suyūṭiy, 1997: 11/1)

"أَلَا مُمْكِنٌ"

ความว่า "จารีตประเพณีนั้นเป็นสิ่งที่ถูกใช้ในการ กำหนดบทบัญญัติ"

จากกฎเกณฑ์ของกฎหมายอิสลาม ประจักษ์ได้ว่า ประเพณีที่ไม่ขัดกับหลักคำสอน ศาสนาอิสลาม สามารถนำมาปฏิบัติได้ ดังนั้น การยกขบวนขันหมากเป็นสัญลักษณ์หนึ่งในประเพณีการ

สมรส โดยปราศจากสิ่งขัดกับหลักศาสนา จึงนับว่าเป็นสิ่งอนุมัติในอิสลาม แต่การปฏิบัติดังกล่าวต้องอยู่ในขอบเขตหรือกรอบของหลักการศาสนาอิสลามและนักวิชาการมุสลิม เช่น ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่เป็นที่ยึดมั่นและสิ่งสำคัญ จนกระทั่งมุสลิมเข้าใจว่า หากไม่มีการยกขบวนขันหมาก การสมรสไม่สมบูรณ์ เป็นต้น

ส่วนผู้ถือเครื่องของขันหมาก จากการศึกษาพบว่า ผู้ถือเครื่องของขันหมาก ในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี เป็นผู้หญิงส่วนใหญ่ ดังนั้น ผู้หญิงในกรณีดังกล่าวนี้เป็นที่สนใจและถูกจ้องมองโดยผู้คนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ชาย แต่ทำนองเดียวกันอิสลามให้ห่างไกลระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย อัจฉาบีไม่ว่าด้วยสายตา การสนทนา ร่างกาย เป็นต้น โดยไม่มีความจำเป็น ไม่ว่าจะด้วยอารมณ์ทางเพศหรือไม่ก็ตาม แต่สำหรับผู้ชายที่มองผู้หญิงโดยปราศจากอารมณ์ทางเพศ นับว่าเป็นสิ่งอนุมัติแต่ต้องมีขอบเขตคือ สามารถมองเห็นแค่ใบหน้าและข้อมือทั้งสองข้าง และเป็นที่แน่ใจว่าการมองครั้งนั้น ไม่มีพิศนัย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า หญิงสาวไม่ควรเป็นผู้ถือเครื่องขันหมากเพราะอาจก่อให้เกิดพิศนัย ส่วนผู้หญิงที่ถือขันหมากควรแต่งการให้เรียบร้อยตามรูปแบบอิสลาม และหากเป็นไปได้ควรหลีกเลี่ยงจากสายตาของผู้ชาย

4.2.4 การจัดบัลลังก์

จากการสัมภาษณ์อิหม่ามและชาวบ้านในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ส่วนใหญ่ไม่ทราบแหล่งที่มาของประเพณีการจัดบัลลังก์ แต่ถ้าถามถึงทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ ไม่อยากให้มีการจัดบัลลังก์ในรูปแบบปัจจุบัน เนื่องจาก การจัดบัลลังก์ในรูปแบบปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการจ้างทำหรือเช่าการจัดบัลลังก์เพื่อให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวได้นั่งและถ่ายรูปหน้าบัลลังก์ โดยรูปแบบของการจัดบัลลังก์ขึ้นอยู่กับเจ้างาน โดยเฉพาะเจ้าสาวเป็นผู้เลือก สำหรับผู้มีฐานะดีหรือมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี ก็จะจัดบัลลังก์ใหญ่โตหรูหราให้เหมาะสมกับฐานะหรือตำแหน่งหน้าที่การงาน แต่สำหรับผู้มีฐานะปานกลาง ก็จะจัดบัลลังก์ที่ใช้งบประมาณที่น้อยกว่า ทั้งนี้ การจัดบัลลังก์บางครั้งจะรวมถึงการแต่งหน้าแต่งตัวของคู่บ่าวสาวด้วย ด้วยเหตุนี้ ทำให้เจ้าบ่าวหรือผู้รับผิดชอบด้านการเงินต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างมากมาย จนกระทั่งเป็นการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยและไม่คุ้มค่ากับประโยชน์ที่ใช้งานในเชิงอิสลาม

การจัดบัลลังก์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความใฝ่ฝันในบรรดาว่าที่เจ้าสาวส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ ผู้ชายหรือผู้หญิงที่จะเข้าพิธีกรรมสมรสในปัจจุบัน ต้องมีงานการที่ดีหรือเป็นผู้มีฐานะ มีเงินเก็บที่พอประมาณเพื่อใช้ในการจัดงานเลี้ยง และบัลลังก์ตามความต้องการ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นการสร้างความลำบากต่อฝ่ายชายเพิ่มมากขึ้นในด้านการเงิน ผู้ชายที่จะสมรสบางกลุ่มคนต้องใช้เวลาอันนานเพื่อจะได้สมรส ซึ่งแนวคิดดังกล่าวอาจขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการสมรสและวัตถุประสงค์ของการจัดงานเลี้ยง

จากการศึกษาการปฏิบัติของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานีเกี่ยวกับประเพณีการจัดบัลลังก์ พบว่า การจัดบัลลังก์เป็นประเพณีหนึ่งของชาวไทยมุสลิมในอำเภอปะนาเระ

จังหวัดปัตตานี เป็นประเพณีที่มีได้ชัดแย้งแต่อย่างใดในหลักคำสอน ซึ่งนับว่าเป็นประเพณีที่อนุมัติในอิสลาม แต่การปฏิบัติและแนวคิดของผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดบัลลังก์ของบางกลุ่มคนในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี มีความขัดแย้งกับหลักคำสอนอิสลาม อันได้แก่

1. การจัดบัลลังก์อย่างฟุ่มเฟือย

จากการศึกษาข้างต้น พบว่า ชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี บางกลุ่มคนได้ให้ความสำคัญกับการจัดบัลลังก์ มีความหุรหุรออ์ถึงการตระการตา จนกระทั่ง ต้องใช้งบประมาณในการจ้างทำและเช่างานอย่างมากมาย ในส่วนของประโยชน์นั้น พบว่า เป็นที่นั่งของคู่บ่าวสาวและเป็นซุ้มถ่ายรูป ดังนั้น การใช้ประโยชน์กับงบประมาณที่ใช้จ่ายนั้นว่า ไม่คุ้มค่า กับงบประมาณที่ใช้จ่ายถือว่าเป็นการใช้ทรัพย์สินอย่างฟุ่มเฟือย ซึ่งการใช้ทรัพย์สินอย่างฟุ่มเฟือย เป็นการกระทำที่ห้ามในอิสลาม เพราะเขาผู้นั้นได้ปฏิบัติตามพฤติกรรมของพวกมารร้าย อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ إِنَّ الْمُبْدِرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴾

(الإسراء: 27)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้สุ่ร้ายนั้นเป็นพวกพ้องของเหล่าชัยฏอน และชัยฏอนนั้นเนรคุณต่อพระเจ้าของมัน”

จากความข้างต้น เห็นได้ว่า การฟุ่มเฟือยเป็นการใช้จ่ายไปในทางที่ไม่จงรักภักดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ หรือในทางที่เป็นการฝ่าฝืน ฉะนั้น ผู้ใดปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางนี้ เขาย่อมเป็นพี่น้องหรือพวกพ้องชัยฏอนและมีสภาพเดียวกับชัยฏอน (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย.2004:667) ดังนั้น อิสลามจึงมีข้อห้ามปฏิบัติตามเป็นแบบอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอุปโภคหรือบริโภค ด้วยเหตุดังกล่าว การจัดบัลลังก์ที่ใช้งบประมาณอย่างฟุ่มเฟือยจึงเป็นสิ่งต้องห้ามในอิสลาม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยกับการให้ความสำคัญการจัดบัลลังก์

2. แนวคิดประเพณีงานเลี้ยงสมรสสำคัญกว่าแนวคิดบัญญัติว่าด้วยงานเลี้ยงสมรส

จากการศึกษา ประเพณีการจัดบัลลังก์ของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี พบว่า การจัดบัลลังก์ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับกลุ่มคู่บ่าวสาวบางกลุ่ม ซึ่งความสำคัญดังกล่าว ก่อให้ฝ่ายชายบางคน ผู้ซึ่งต้องการสมรส ต้องใช้งบประมาณในการจัดงานเลี้ยงอย่างมากและใช้เวลาเพื่อเก็บสะสมเงินในการใช้จ่าย นานมากขึ้น แต่แท้จริงแล้วอิสลามมีแนวคิดเกี่ยวกับงานเลี้ยงสมรสคือ เป็นงานเลี้ยงที่ป่าวประกาศและสักขีพยานให้ผู้คนทั่วไปทราบถึงการสมรสระหว่างคู่บ่าวสาว ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งส่งเสริมในอิสลาม แม้ด้วยอาหารการกินเพียงเล็กน้อย ดังนั้น จึงกล่าวสรุปได้ว่า การจัดงานเลี้ยงสมรส เป็นการกระทำที่บัญญัติในอิสลาม เป็นที่ส่งเสริมให้จัดเลี้ยงอาหารการกิน เครื่องดื่ม เท่าความสามารถทำได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสะดวกในการดำเนินงาน ไม่เป็นการลำบากมากนักในอิสลาม ดังท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า

((إِنَّمَا بُعِثْتُكُمْ مُبَشِّرِينَ وَلَمْ بُعِثُوا مُعَسِّرِينَ))

(أُخْرِجَهُ الْبُخَارِيُّ، 1993: 220)

ความหมาย “แท้จริงแล้ว พวกคุณถูกส่งมาเพื่อความสะดวกและพวกคุณมิได้ถูกส่งมาเพื่อความลำบาก”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1993: 220)

บัญญัติอิสลามมีไว้เพื่อมุสลิมปฏิบัติกันอย่างสะดวกและไม่เป็นความยากลำบาก เช่นเดียวกันกับการบัญญัติงานเลี้ยงสมรส แต่ทำนองเดียวกันการปฏิบัติตามประเพณีงานเลี้ยงสมรส บางอย่าง นับว่าเป็นการยาก ต้องใช้งบประมาณและเวลาที่มากและนานกว่า จึงเป็นเหตุผลทำให้ประเพณีสำคัญกว่าบัญญัติการ ด้วยเหตุนี้ มุสลิมจำเป็นต้องยึดมั่นและปฏิบัติบัญญัติศาสนามากกว่าประเพณีเมื่อมีความขัดแย้ง

3. สิ่งอนุมัติขัดกับหลักบังคับ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอิหม่าม มีความเห็นพ้องกันว่า ไม่อยากให้มีการจัดבלลังก์ เพราะนอกจากต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงแล้ว บางคนได้ละเลยการปฏิบัติศาสนกิจประจำวันที่บังคับ กล่าวคือ ละเลยการละหมาด เจ็บป่วยหรือเจ้าสาวบางคน ได้ละเลยการละหมาดที่บังคับประจำวัน โดยเฉพาะเจ้าสาว เพราะการละหมาดนั้นต้องผ่านการอาบน้ำละหมาด ซึ่งส่วนหนึ่งอวัยวะที่ต้องล้างคือใบหน้า สำหรับเจ้าสาวบางคนได้เติมแต่งหน้าด้วยเครื่องสำอางที่หลากหลายสารเคมี ค่าใช้จ่ายที่สูง ฉะนั้น เมื่อผู้ใดต้องการละหมาด ผู้นั้นต้องล้างใบหน้าอันสวยงามที่มีสารเคมีที่ติดหน้าออกให้หมด และเมื่อเสร็จจากภารกิจละหมาด ต้องแต่งหน้าใหม่ ทั้งนี้ ทำให้เจ้าสาวต้องเสียเวลาในการแต่งหน้าครั้งใหม่และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ เจ้าสาวบางคนจึงละเลยการละหมาดที่บังคับด้วยการรักษาเวลา ค่าใช้จ่ายและสภาพความงามที่อนุมัติ ด้วยเหตุนี้ จึงถือว่า สิ่งอนุมัติขัดกับหลักบังคับ

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติดังกล่าว พบว่า การแต่งหน้าแต่งกายในงานวันเลี้ยงสมรส เป็นสิ่งที่อนุมัติ แต่การไม่ปฏิบัติการละหมาดที่บังคับ เป็นการฝ่าฝืน ด้วยเหตุนี้ การจัดבלลังก์จึงเป็นสิ่งห้ามเมื่อผู้จัดงานเลี้ยง รู้ว่าตนอาจละเลยจากการละหมาดหรือฝ่าฝืนศาสนบัญญัติและการจัดבלลังก์ เป็นสิ่งอนุมัติ เมื่อผู้จัดงานเลี้ยงแน่ใจว่าตนไม่ฝ่าฝืนการละหมาดหรือศาสนบัญญัติ

4.2.5 การป้อนบุโละสมางัต (ข้าวเหนียวลี)

การป้อนบุโละสมางัต เป็นประเพณีชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ที่สืบกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษดั้งเดิม ดั้งนั้นประเพณีดังกล่าวนี้ว่าเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงประเพณีของชาวมลายูที่สืบทอดปฏิบัติกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน ปัจจุบันการป้อนบุโละสมางัต เป็นการอนุรักษ์และรักษาประเพณีให้อยู่กับชาวมลายู ดังนั้น การป้อนบุโละสมางัตจึงไม่มีการใดและเป็นสิ่งที่อนุมัติ เพราะการป้อนบุโละสมางัตมิใช่พิธีกรรมและมีได้ขัดกับหลักศาสนาแต่อย่างใด แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

สำคัญบางกลุ่ม พบว่า ผู้ทำพิธีการป้อนบูโละสมางต์บางกลุ่มคน มีวัตถุประสงค์ที่แอบแฝงด้วยความเชื่อ กล่าวคือ การป้อนบูโละสมางต์มีวัตถุประสงค์เพื่อทำนาย คุณลักษณะนิสัยและมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องไสยศาสตร์ เพราะผู้ที่ป้อนบูโละสมัตหรือผู้ดำเนินพิธีกรรมคือหมอไสยศาสตร์หรือผู้มีวิชาความรู้ด้านไสยศาสตร์เฉพาะ ความเชื่อดังกล่าวนับว่าเป็นครุophage หรือเรื่องเหลวไหลที่ถูกก่อกำขึ้นและความเชื่อที่งมงายเชิงอิสลาม

อิสลามได้บัญญัติว่าด้วยการห้ามเกี่ยวกับเรื่องครุophage¹⁰ เรื่องทำนาย ดูดวง อย่างชัดเจนในหลักคำสอน เนื่องจากชาวอาหรับในสมัยอวิชชานิยมการดูดวง การทำนายและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการครุophage เพื่อเป็นที่ยึดมั่นและปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น การเดินทาง การเกิด การตาย เป็นต้น เมื่ออิสลามเข้ามามีบทบาทในสังคมอาหรับ อิสลามจึงห้ามเรื่องดังกล่าวโดยการเผยแพร่คำกล่าวของอัลลอฮ์ ﷻ เมื่ออัลกุรอานถึงหูชาวอาหรับอวิชชา ชาวอาหรับอวิชชาจึงคิดว่าอัลกุรอานเป็นคำกล่าวของนักพยากรณ์ ด้วยเหตุนี้อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานโองการหนึ่งเพื่อให้ความสำคัญถึงที่มาของอัลกุรอาน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿وَلَا يَقُولِ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾

(الحاقة: 42)

ความว่า “และไม่ใช่คำกล่าวของนักพยากรณ์ ส่วนน้อยเท่านั้นที่พวกเจ้าใคร่ครวญ”

(อัลฮากกาฮะฮ์ : 42)

โองการข้างต้น ประจักษ์ถึง อัลกุรอานเป็นคำกล่าวของอัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียว ไม่ใช่คำกล่าวของนักพยากรณ์ ด้วยเหตุนี้ ผู้คนบางส่วนมายึดมั่นและปฏิบัติต่อท่านนบี ﷺ แต่บางส่วนก็ยังหลงใหลอยู่กับนักพยากรณ์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้การป้อนบูโละสมางต์โดยมีความเชื่อแอบแฝง นับว่าเป็นสิ่งห้ามปรามในอิสลาม มุสลิมควรห่างไกลและเพื่อความปลอดภัยของมุสลิมชนรุ่นหลัง

4.2.6 การเลี้ยงอาหาร

งานเลี้ยงอาหารของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี นับว่าเป็นประเพณีที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม เพราะศาสนาอิสลามส่งเสริมให้มุสลิมจัดงานเลี้ยงสมรส เพื่อเป็นการป่าวประกาศการสมรสของคู่บ่าวสาว ด้วยเหตุดังกล่าวประเพณีการจัดเลี้ยงอาหารเป็นที่ส่งเสริมในอิสลาม สำหรับรูปแบบด้านสถานที่ของการจัดงานเลี้ยงอาหาร พบว่า ชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี มีรูปแบบด้านสถานที่ของการจัดงานเลี้ยงอาหาร แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ

¹⁰ ครุophage หมายถึง งมงาย

1. สถานที่จัดงานเลี้ยงอาหารไม่มีเขตกันระหว่างสถานที่ฝ่ายชายกับสถานที่ฝ่ายหญิง แต่ฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงไม่มีการปะปนกัน เพราะผู้ชายมีสถานที่ส่วนหนึ่ง และผู้หญิงอีกส่วนหนึ่ง

สถานที่จัดงานเลี้ยงอาหารในรูปแบบดังกล่าว เป็นที่อนุมัติในอิสลาม เพราะการพบเจอ การมองเห็นโดยมิได้มีเจตนาคิดร้ายหรือมองด้วยอารมณ์ความใคร่และห่างไกลจากฟิตนะฮ์ มิใช่เป็นสิ่งต้องห้าม ทำนองเดียวกันเป็นการอนุมัติและส่งเสริมเมื่อมีเจตนาที่ดีต่อกัน แต่ทุกๆ เพศสมควรอยู่ภายใต้ขอบเขตและกรอบข้อกำหนดของศาสนาอิสลาม นักวิชาการมุสลิมจากสำนักจุฬาราชมนตรีแห่งประเทศไทยอียิปต์ (Dār al-Iftā al-Miṣriyyah, 3 March 2013) ได้กำหนดขอบเขตของการปะปนระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง เมื่อยึดมั่นและปฏิบัติตามข้อดังต่อไปนี้ การปะปนระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ก็เป็น การอนุมัติ

1.1 ผู้ชายกับผู้หญิงต้องไม่เป็นการคลุมเครือ (การอยู่ลำพัง 2 ต่อสอง) ในพื้นที่เดียวกัน

1.2 ผู้ชายหรือผู้หญิงควรแต่งกายเรียบร้อยตามหลักคำสอนอิสลาม ปกปิดเอวรัด (ส่วนที่ต้องห้าม) โดยเฉพาะผู้หญิง ทุกส่วนของร่างกายคือเอวรัด ยกเว้น ใบหน้ากับมือของนาง

1.3 ระวังการมองชายหรือหญิงแปลกหน้า ที่ไม่เป็นมะฮ์รอม ไม่ว่าจะด้วยอารมณ์ ความใคร่หรือไม่

1.4 ผู้ชายกับผู้หญิงต้องไม่มีการสัมผัสเนื้อสัมผัสตัวระหว่างกัน

มุสลิมควรยึดมั่นและปฏิบัติตามขอบเขตของนักวิชาการมุสลิมร่วมสมัยได้กำหนด ในกรณีที่มีการปะปนระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง เพราะขอบเขตที่กล่าวมาข้างต้นสามารถระงับการเกิดฟิตนะฮ์และสิ่งเลวร้ายต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง สำหรับขอบเขตดังกล่าวถือว่าเป็นส่วนของขอบเขตในทัศนะของนักวิชาการมุสลิมที่อนุมัติการปะปนระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง แต่บางทัศนะ นักวิชาการบางส่วนได้มีความเห็นที่ตรงข้าม กล่าวคือ การปะปนระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง นับว่าเป็นสิ่งต้องห้าม จากทัศนะที่กล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทั้งสองซ็ชาตที่กล่าวมา สามารถใช้ได้ทั้งสองซ็ชาต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทพื้นที่และผู้คน หากไม่แน่ใจว่าการปะปนดังกล่าวอาจเกิดการฟิตนะฮ์และสิ่งเลวร้ายระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง บริบทพื้นที่ดังกล่าวต้องใช้ซ็ชาตว่าด้วย “ฮะรอม” แต่หากการปะปนระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงเป็นที่แน่ใจว่าปราศจากการฟิตนะฮ์และสิ่งเลวร้าย บริบทพื้นที่ดังกล่าวสามารถใช้ซ็ชาตว่าด้วย “อนุมัติ”

2. สถานที่จัดงานเลี้ยงอาหารมีเขตกันระหว่างสถานที่ฝ่ายชายกับสถานที่ฝ่ายหญิง และไม่มีการปะปนกันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง รูปแบบดังกล่าวถือว่าเป็นรูปแบบที่ดีและเป็นจรรยา มารยาทที่ส่งเสริมในอิสลาม ทั้งนี้ ฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงสามารถห่างไกลจากการเกิดฟิตนะฮ์และสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นระหว่างสองฝ่าย ท่านนบี ﷺ กล่าวถึงฟิตนะฮ์ ซึ่งเป็นฟิตนะฮ์ของผู้หญิง ว่า

((مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةٌ عَلَى الرَّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ))

(أخرجه البخاري، 1993: 4808)

ความว่า “ฉันไม่ได้ทิ้งภัยใดหลังจากฉัน ที่เป็นอันตรายต่อผู้ชายมาก
ไปกว่าผู้หญิง”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1993: 4808)

หะดีษข้างต้น ได้ให้ความสำคัญถึงฟิตนะฮ์และอันตรายของผู้ชาย ซึ่งเกิดมาจากผู้หญิง ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงห่างไกลระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง เพื่อห่างไกลจากความพินาศที่เกิดจากฟิตนะฮ์ ดังนั้นรูปแบบของสถานที่จัดเลี้ยงอาหาร ข้างต้น ถือว่าเป็นการป้องกันการเกิดฟิตนะฮ์ จึงเป็นการส่งเสริมในอิสลาม

สำหรับรูปแบบด้านการเลี้ยงอาหาร พบว่า ชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ได้จัดการเลี้ยงอาหารตามรูปแบบอิสลามและประเพณีการกินของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี กล่าวคือ มีการเชือดแพะเชือดแกะ เชือดวัวเชือดควายหรือเนื้อสัตว์ตามแนวทางของท่านนบี ﷺ และมีอาหารตามประเพณีการกินของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระจังหวัดปัตตานี ล้วนเป็นอาหารการกินและเครื่องดื่มที่อนุมัติในอิสลามและเป็นการเลี้ยงอาหารที่สอดคล้องกับหลักคำสอนอิสลาม แต่ก็เชื่อว่าทุกคนที่ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักคำสอนศาสนา เพราะจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า มีบางกลุ่มคนได้นำหลักคำสอนศาสนามาเป็นโอกาสตัวเอง กล่าวคือ บางคนได้จัดเลี้ยงอาหารเพื่อหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจและเป็นการโอ้อวดต่อสังคม แนวคิดดังกล่าวได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีการจัดเลี้ยงอาหารของชาวมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ดังนั้น หากผู้ใดจัดเลี้ยงอาหารเพื่อหวังผลกำไรหรือเป็นธุรกิจ เขาผู้นั้นก็จะได้ผลดังเจตนารมณ์และไม่มีการใดในอิสลาม กล่าวคือ เขาจะได้รับผลทางโลก ส่วนผลทางปรโลกได้สูญเปล่าและสูญหายไปกับเจตนารมณ์ ส่วนการโอ้อวดหรือหยิ่งโส นั้น ถือว่าเป็นสิ่งต้องห้ามในอิสลาม ดังนั้น หากผู้ใดจัดเลี้ยงอาหารโดยมีเจตนารมณ์เพื่อโอ้อวดความดีความเด่นหรือหยิ่งโสต่อผู้อื่น เขาผู้นั้นก็จะไม่พ้นจากผลบาปกรรมและผลของการกระทำที่สูญเปล่าในวันปรโลก ดังอัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِيقَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾

(البقرة: 264)

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าให้บรรดาทาน ของพวก
เจ้าไร้ผล ด้วยการลำเลิก และการก่อความเดือดร้อน เช่นผู้ที่บริจาค

ทรัพย์ของพวกเขาเพื่ออวดอ้างผู้คน และทั้งเขาก็ไม่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และวันปรโลก ดังนั้นอุปมาเขาผู้นั้น ดังอุปมาหินเกลี้ยงที่มีฝุ่นจับอยู่บนมัน แล้วมีฝนหนักประสพแก่มัน แล้วได้ทิ้งมันไว้ในสภาพเกลี้ยง พวกเขาไม่สามารถที่จะได้สิ่งหนึ่งสิ่งใดจากสิ่งที่ชวนขวยไว้ และอัลลอฮ์นั้น จะไม่ทรงแนะนำแก่กลุ่มชนที่ปฏิเสธศรัทธา”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 264)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ใ้อวดในการทำงานหรือทรัพย์ที่ได้ทานและบริจาคไปนั้น จะไร้ผลตอบแทนจากผลงานที่เขาได้กระทำไว้จากอัลลอฮ์ ﷻ เนื่องจากการใ้อวดได้ทำลายผลการกระทำโดยหมดสิ้น ด้วยเหตุนี้ อัลลอฮ์ ﷻ ให้มุสลิมห่างไกลด้วยคุณลักษณะดังกล่าว

4.2.7 การให้เงินกับเจ้าของงาน

การให้เงินกับเจ้าของงานเลี่ยนนับว่าเป็นประเพณีของมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี แท้จริงแล้วอิสลามมิได้มีการสนับสนุนหรือการส่งเสริมให้ผู้มาร่วมงานเลี่ยน ให้เงินกับเจ้าของงานเลี่ยน จากหลักคำสอนอิสลาม จะเห็นได้ว่า นอกจากผู้คนในครอบครัว ญาติๆ เพื่อนบ้านและเพื่อนๆแล้ว อิสลามส่งเสริมให้เชิญผู้ยากไร้หรือคนจนมาร่วมงานด้วย เพื่อให้ผู้คนดังกล่าวได้รับความโปรดปรานและความสุขเหมือนผู้ดี เพราะงานเลี่ยนสมรสคือ งานเลี่ยนเพื่อแสดงถึงการขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงมอบให้ความโปรดปรานด้วยการจัดเลี้ยงอาหาร เป็นการบริจาคทรัพย์และทานแก่ผู้คนเท่าความสามารถที่สามารถจัดหาได้ ดังการปฏิบัติของท่านนบี ﷺ และคำสั่งสอนของท่าน ﷺ

การให้เงินกับเจ้าของงานของมุสลิมในอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี พบว่า เป็นการให้เงินบนพื้นฐานของการช่วยเหลือเจ้านาน ซึ่งการช่วยเหลือในสิ่งที่ดีและในความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ถือว่าเป็นการที่ดี ดังนั้น การมอบเงินกับเจ้าของงานโดยที่มีเจตนารมณ์เพื่อช่วยเหลือ นับว่าเป็นการที่ดีและจะได้ผลตอบแทนในวันปรโลก และเป็นประเพณีที่ส่งผลดีต่อเจ้าของงานด้วย แต่อย่างไรก็ตามก็มีผลเสียต่อผู้ยากจน เพราะเมื่อผู้ยากจนหรือผู้ไม่มีเงินถูกรับเชิญไปร่วมงาน ผู้คนดังกล่าวก็จำเป็นต้องหาเงิน เพื่อให้เงินกับเจ้าของงานตามประเพณี ซึ่งนับว่าเป็นภาระและสร้างความลำบากแก่คนจน แต่แท้จริงตามหลักคำสอนอิสลามตรงข้ามกับกรณีดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ ประเพณีการมอบเงินให้กับเจ้าของงานมีทั้งผลดีและผลเสีย แต่เมื่อพิจารณาระหว่างผลดีกับผลเสียดังที่กล่าวข้างต้น พบว่า ประเพณีดังกล่าวมีผลเสียมากกว่าผลดี ดังนั้น ประเพณีการให้เงินกับเจ้าของงานไม่ควรกับการจัดงานเลี่ยนสมรสที่ถูกต้องตามบัญญัติอิสลาม เพราะบัญญัติอิสลามมิได้สร้างภาระและความลำบากต่อมุสลิมผู้หนึ่ง โดยเฉพาะผู้ที่อ่อนแอ ดังอัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾

(البقرة بعض من آية : 286)

ความว่า “อัลลอฮ์จะทรงไม่บังคับชีวิตหนึ่งชีวิตใดนอกจากตาม
ความสามารถของชีวิตนั้นเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ส่วนหนึ่งของโองการ : 286)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้แต่ละคนปฏิบัติตามเท่าความสามารถที่มี และมีได้ใช้ในสิ่งที่
ลำบากและไม่สามารถปฏิบัติได้ ฉะนั้น ประเพณีการให้เงินกับเจ้าของงานนับว่าเป็นการสร้างความ
ลำบากต่อกลุ่มคนบางคน จึงเป็นสิ่งไม่ควรในอิสลาม เช่นเดียวกับการจัดงานเลี้ยงสมรส เมื่องานเลี้ยง
สมรสที่จัดขึ้นเพื่อหวังเงินตรา งานเลี้ยงสมรสที่ถูกบัญญัติได้สูญหาย และจะได้งานเลี้ยงทางธุรกิจที่สูญ
เปล่าในวันปรโลก

4.2.8 การเล่นบาติเกในคืนหลังงาน

การเล่นบาติเกในคืนหลังงานนับว่าเป็นประเพณีการละเล่นของชาวมุสลิมในอำเภอปะนา
ระ จังหวัดปัตตานี เมื่อพิจารณาการละเล่นบาติเกที่ขัดแย้งศาสนากับหลักศาสนา จากผู้ให้ข้อมูล
สำคัญ พบว่า การละเล่นบาติเกมีการละเล่นเบ็ดเตล็ด พุดเท็ง การแข่งระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง เพื่อให้
เกิดความบันเทิงความตลกต่อผู้ชม การพุดเท็ง การแข่งระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ถือว่าเป็นสิ่งที่ห้ามใน
อิสลาม ดังนั้น การเล่นบาติเกในคืนหลังงาน กรณีดังกล่าวนี้ว่าเป็นละเล่นที่ห้ามในอิสลาม

ญาตุ อัลฮัก กล่าวว่ “ศาสนบัญญัติอิสลามได้อนุญาตการฟังเสียงดนตรีในทุกๆรูปแบบ
โดยมีเงื่อนไขคือ การฟังเสียงดนตรีต้องไม่ควบคู่กับสิ่งห้ามปรามทั้งหลาย อาทิเช่น การฟังเสียงดนตรี
โดยควบคู่กับการดื่มสิ่งมีเมา การการร้องเพลงที่น่ารังเกียจ...”

จากการศึกษาวิเคราะห์ประเพณีงานเลี้ยงสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนา
ระ จังหวัดปัตตานี พบว่า ประเพณีงานเลี้ยงสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนา ระ จังหวัดปัตตานี มีการ
ปฏิบัติสอดคล้องกับหลักคำสอนศาสนาและมีในส่วนที่ไม่สอดคล้องกับหลักคำสอนศาสนา ในส่วน
ประเพณีงานเลี้ยงสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนา ระ จังหวัดปัตตานี ที่ไม่สอดคล้องกับหลักคำสอน
ศาสนา พบว่ามีแนวโน้มที่จะลดลงและสูญหายจากสังคม เช่น การป้อนบุลิ๊ะสมางต์ การละเล่นบาติเก
เป็นต้นส่วนประเพณีงานเลี้ยงสมรสของชาวมุสลิมในอำเภอปะนา ระ จังหวัดปัตตานี ที่สอดคล้องกับ
ศาสนา พบว่า ชาวมุสลิมมุสลิมในอำเภอปะนา ระ จังหวัดปัตตานี ได้นำประเพณีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้
กับหลักคำสอนศาสนา เช่น การให้เงินกับเจ้าของงาน การเลี้ยงอาหาร เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว มุสลิม
ควรยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักคำสอนศาสนาเป็นหลัก ส่วนประเพณีนั้น หากมิได้ขัดกับหลักศาสนาและ
ไม่ได้สร้างภาระความลำบากแก่มุสลิม ประเพณีดังกล่าวสามารถปฏิบัติได้แต่หากมีการขัดกับศาสนา
หรือสร้างภาระความลำบากแก่มุสลิม ประเพณีดังกล่าวควรละเลยในการปฏิบัติ